

den, og i Modsatning dertil indføre Friksolen eller den private Skole som det væsentlige Moment i vore Undervisningsforhold herhjemme. Jeg ser altsaa ikke For skjellen imellem de to Anskuelser deri, om man vil holde paa, at alle Folk lære Noget, thi jeg har den fulde Overbevisning, at Flertallet saavel som Mindretallet ikke i saa Henseende vilde lade Sagen gaa for Bind og Bove, men Flertallet, i alt Fald det Flertal, som i den forrige Rigsdag — der er foregaaet Valg i Mellemtiden — førte Ordet som saadant, troede, at Skolevæsenet bedre skulde fremmes ved, at den egentlige Stats- eller Kommuneskole sættes til Side, og at Hovedvægten for Fremtiden lagdes paa den private Skole. Det er jo vist, at en Del af Flertallets Medlemmer i saa Henseende kan tale med mere Erfaring om Forholdene paa Landet end jeg, men jeg tror, at det er noget Berettiget i denne Sag at tage Hensyn til, hvorledes Forholdene erfaringsmæssig stille sig her i Kjøbenhavn. Det er jo ganske vist, at der er en betydelig Forskjel i saa Henseende mellem Forholdene paa Landet og i Kjøbstæderne; men jeg tror dog at have god Grund til at hente en Analogi med Hensyn til Skolevæsenets Ordning paa Landet fra, hvad der finder Sted i Kjøbenhavn, og der skal jeg da for at betegne, hvorledes Stillingen i saa Henseende staar for mig, sige, at de Herrer ville vide, at ogsaa her i Kjøbenhavn reiser der sig betydelige Røster for en noget anden Ordning af Skolevæsenet end den hidtil værende. Disse Røster komme nu væsentlig frem af den Grund, at der i Kjøbenhavn udenfor de egentlige Kommuneskoler, hvilke omfatte et stort Antal Børn, jeg kan sige mellem 10 og 12,000, findes en Del Børn, som tildels høre til de bedre stillede Samfundsklasser — derved fortaar jeg ikke de høiere stillede, men Folk, der have nogenlunde Naad til at betale for deres Børn, sjsjndt ganske vist en meget moderat Betaling. Der er altsaa foruden de Børn, som gaa i de egentlige Kommuneskoler, en Del Børn, der gaa i andre Skoler, ja, lad mig kalde dem lavere private Borger-skoler, og der gaar nu Tanken fra mange Sider ud paa, at man, fordi disse private Borger-skoler ikke virke fyldestgjørende, ogsaa skulde gjøre dem til offentlige, være sig nu Kommune- eller Stats-skoler. Man beraaber sig i saa Henseende paa Forbilleder fra andre Stater, og da navnlig fra Preussen, som jeg tror, ogsaa fra Nordamerika, men, som sagt, navnlig fra Preussen, hvor Reformen er gaaet i den Retning, at man har søgt at drage hele Skolevæsenet ind under den offentlige Skole i Modsatning til den hidtil værende private Industri. Jeg skal nu i saa Henseende for mit Vedkommende, for at man ikke skal tro, at jeg fattes Die for den Side af Skolegjerningen eller Skolemaaden, som Flertallet har udtalt sig for, nævne, at efter min Overveielse af disse Ting vilde jeg, som jeg ser Sagen nu — det er meget vanskeligt at udtale sig definitivt nu

— være saare betænkelig ved at tilraade det Skridt, at man skulde have de private Borger-skoler og gjøre dem til offentlige, være sig Stats- eller Kommuneskoler. Jeg er bange derfor, fordi jeg sætter Pris paa den Frihed, som Skolegjerningen har, hvor den er overladt til en Mand, der uafhængig af Kommunen eller Staten staar i Spidsen for Skolen, fordi jeg veed, at der kan arbeides med Liv, Energi og Dygtighed, som ofte kan mangle under de mere begrænsede og indskrænkede Forhold, hvorunder den offentlige Skole maa stille sin Bestyrer og sine Lærere; men vilde man spørge mig, om det var rigtigt her i Kjøbenhavn at gaa hen og stryge Kommuneskolerne og sige: Nu laste vi ogsaa hele denne Ungdom, disse 10—12,000 Børn af Almuellasserne ud til den frie Undervisning, saa vilde jeg aldrig kunne tilraade at gjøre dette Skridt, og hvorfor ikke? Som jeg allerede har nævnt, har den private Skole sine store Goder. Findes der en dygtig Mand, som staar i Spidsen for en saadan, da udrettes der mere der end i den offentlige Skole, men det er jo saa tilfældigt, om en saadan Skole kommer i de rette Hænder, og saa er der den store Fare ved den private Skole, at ingen Sag mindre end Skolevæsenet egentlig taaler at blive gjort til Gjenstand for den private Industri; der kan ske de største Misbrug i en saadan af en Privatmand bestyret Skole. Hvor den private Interesse kommer med i Spillet, kan han ved at spare eller slaas af paa Undervisningen, ved daarligere Lokaler og ved at lempe sig efter Forældrenes Interesser gjøre ubodelig Skade. Nu maa man altsaa som Bærn imod Faren ved den private Skole have dels den Konkurrence, som Hovedstaden giver Velighed til, paa Grund af den større Mængde Børn, som søge Undervisning i Skolerne, og dels maa man have en Garanti mod Faren ved den private Skole i Forældrenes egen Indsigt om, hvad der er det Rette i saa Henseende. Deri ligger den Fare, som de Herrer ikke skulle overse, ved at laste den offentlige Skole bort; den ligger dels deri, at vi ere udfatte for, at en Skole, som ledes af private Hænder, bliver tarvelig ledet, at den bliver ledet efter andre Grundsatninger end dem, som det gjælder om at faae frem i Skolen, og endelig ligger den i, at Forældrene som oftest ikke ville have den behørig Indsigt i, hvad der skal kræves af Skolen og oftere ogsaa have den modsatte Interesse, hvor det gjælder om at bringe deres Børn frem. Det er disse Anskuelser, der have gjort, at man i alle fremmede Stater, hvor man har offentlig Skole, har holdt paa denne som et Gode, og at man i de Stater, hvor det ikke er Tilfældet, som i England og Frankrig, ser hen til det som et Ideal, man vilde attraa at naae, at faae Skolevæsenet gennemført som offentlig Skole i Modsatning til den tilfældige private. Har jeg nu denne Anskuelse om Skolevæsenets Ordning i Kjøbenhavn, kan jeg ikke lade være at